

Socrates
Comenius

T.A.S.S. Teambuilding and Support Strategies
School Development Project

MEEKKONNATÖÖ JA TUGISTRATEEGIAD

Projektimaterjalide
kogumik
2006-2009

<http://www.tbss.eu/>

Socrates
Comenius

T.A.S.S. Teambuilding and Support Strategies
School Development Project

MEEKONNATÖÖ

MEESKONNATÖÖ KOOLIHARIDUSE KONTEKSTIS

- Meeskondlikus kuulub kindlalt kaasaegsesse töökultuuri.
- Meeskonnatöö aitab teha kooli arengu alaselts kvaliteetsemad otsuseid.
 - Haridusküsimuste uue mõtteviisi kohaselt toimub efektiivne õppimine vaid sujuvas koostöös.
 - Meeskonnatööd peetakse suurepäraseks võimaluseks õpetajate parimate praktikate vahetamiseks turvalises õhkkonnas.

NELI VÕIMALUST ÕPETAJATE VAHELISEKS KOOSTÖÖKS:

1. Meeskonnas õpetamine (team teaching)

- Kaks või enam õpetajat püstivad ühised eesmärgid, kirjutavad ühised töökavad, valmistavad tunnid ühiselt ette ning õpetavad ja hindavad üheskoos.

2. Õppekava horisontaalse integratsiooni teostamine

- Erinevates klassides õpetatakse sarnaseid teemasid ja ühiseid mõisteid (ainetevahelised seosed).
- Kaks või enam õppeainet on kooskõlastatud nii, et ühes õppeaines õpitu toetab teistes õppeainetes õpitavat (ajaline kooskõla ehk korrelatsioon).
- Aineid kombineeritakse nii, et nad moodustavad ühe terviku.

3. Professionaalse arengu toetamine

- Külalastatakse üksteise tunde, antakse tagasisidet ja pakutakse vastastikku kollegiaalset nõustamist.

4. Probleemimeeskonnad

- Luuakse tugigrupid õpilaste ja/või õpetajate toetamiseks koolis.

TEADUSLIKUD UURINGUD NÄITAVAD, ET ÕPETAJATE MEESKONNATÖÖD PÄRSIVAD ...

- ebapiisavad teadmised ja oskused
- juhtkonna vähene toetus
- ajapuudus
- konfliktihirm
- isiksuste ja pedagoogiliste tõekspidamiste lahknevused

... SOOSIVAD

- ühised eesmärgid
- meeskonnatöö valmidus
- vabatahtlikkus ja võrdväarsus
- piisavad aja- ja materiaalsed ressursid
- koolikultuur

ÕPETAJATE MEESKONNATÖÖ SWOT ANALÜÜS

TUGEVUSED	NÕRKUSED
<p>Kasu õpetajatele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - paremad suhted õpilastega - kolleeg-kolleegilt õppimine - motivatsiooni kasv - suurem tööga rahulolu <p>Kasu õpilastele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - paremad õpitulemused - tõsisem suhtumine õppetöösse - positiivsem suhtumine kooli 	<p>Riiklik ainekeskne hindamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eestis toimuvad riigieksamid ja tasemetööd ainete kaupa. Nii õpilaste saavutuste kui ka õpetajate töö edukuse kohta tehakse järeltööd vaid nende tööde tulemuse põhjal. <p>Ebaselgus meeskonnatöö tarvilikkuses</p> <ul style="list-style-type: none"> - raisatud aeg? - piiratud tegutsemisvabadus - ebaproduktiivsed koosolekud - ebarealistlikud või arusaamatud eesmärgid - arusaamatud meeskonnaliikmete rollid <p>Suhted</p> <ul style="list-style-type: none"> - Väga raske on teha koostööd kolleegidega, kes omavahel ei sobi (erinevad isiksused, õpetamisstiilid ja/või pedagoogilised lähenemised)
VÕIMALUSED	OHUD
<p>Professionaalne areng</p> <ul style="list-style-type: none"> - Töötada õpetamise eri tahkude kallal üheskoos teiste õpetajatega <p>Õppimine koostöös</p> <ul style="list-style-type: none"> - Demonstreerida õpilastele kuidas meeskonnas tegutseda ja tulemuslikult koostööd teha <p>Vähenenud stress ja eraldatus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uuringud näitavad, et meeskonnatöö ei hoia küll aega kokku, kuid leevendab tööpingeid ja aitab üle saada tundest, et ollakse oma muredega väga üksi. <p>Koolikultuuri tõstmine</p> <ul style="list-style-type: none"> - tagasiside, standardid, parim praktika <p>Õpetamise kõrgem kvaliteet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mitmed spetsialistid käsitlevad sama teemat erinevatest külgedest: teooria ja praktika, minevik ja olevik, soolised või rahvuslikud erinevused; nõrku külgi parandatakse ja tugevaid külgi tugevdatakse. 	<p>Lüngad meeskonnatöö oskustes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Paljud õpetajad jäävad hätta meeskonna arengu teises ehk „tormlemise” etapis, sest neil puuduvad konflikti lahendamise ja protsessi juhtimise oskused - Noored õpetajad kardavad kaasa rääkida. - Ei taheta abi paluda, pakkuda või vastu võtta. - Ei osata vabalt ja sundimatult suhelda. - Kiputakse hukka mõistma ja sildistama. <p>Ebapiisav kooli juhtkonna poolne toetus</p> <ul style="list-style-type: none"> - ajaressursi piiratus - praktiliste tingimuste puudumine - vähene motiveerimine <p>Balkanisatsioon (balcanization)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Üks grupp töötajaid peab end ülejäänud kollektiivist paremaks ja tegutseb vaid oma huvidest lähtuvalt. <p>Grupimõtlemine (group think)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grupisisese konflikti vältimise nimel nõustatakse kõigega või varjatakse mittenõustumist. <p>Ebaratsionaalne koostöö (wasted collaboration)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Terve tööühik raiskab aega probleemi kallal, mida saaks individuaalselt palju efektiivsemalt lahendada.

MIKS MEESKONNAD EI TOIMI?

Patric Lencioni kirjutab oma raamatus „Viis põhjust, miks meeskonnad ei toimi”, et meeskonnatööd pärsivad eelkõige usalduse puudumine, konfliktihirm, vähene pühendumine, kohustamise vältimine ja ükskõiksus tulemuste suhtes. Head meeskonda iseloomustab aga usaldus, ideid käsitlev filtreerimata konflikt, pühendumus otsustele ja tegevusplaani(de)le, üksteise kohustamine tegevusplaanide elluviimise osas ning keskendumine ühiste tulemuste saavutamisele. Lencioni pakub välja terve rea nõuandeid, kuidas lünkadest meeskonnatöös üle saada. Mõned neist on välja toodud alljärgnevas tabelis:

<p>VÄHENE USALDUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - varjatakse nõrkusi ja eksimusi - ei paluta abi ega anta konstruktiivset tagasisidet - välditakse abistamist väljaspool enda vastutus-valdkonda - tehakse ennatlikke järeldusi - ei hinnata üksteise oskusi ja kogemusi - urgitsetakse üksteise kallal - välditakse koosolekuid ja ühiseid ettevõtmisi 	<p>PIISAV USALDUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistatakse nõrkusi ja eksimusi - palutakse vajadusel abi - pakutakse teistele abi ja tagasisidet - soositakse huvi oma vastutuspiirkonna vastu - ei tehta ennatlikke negatiivseid järeldusi - aeg ja energia suunatakse olulistele teemadele - vabandatakse ja andestatakse siiralt - oodatakse koosolekuid ja muid ühiseid ettevõtmisi 	<p>SOOVITUSED USALDUSE SUURENDAMISEKS</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Isikliku ajaloo harjutus</i> <ul style="list-style-type: none"> • Kõik rühmakaaslased vastavad mõnele küsimusele iseenda kohta 2. <i>Meeskonna tõhususe harjutus</i> <ul style="list-style-type: none"> • Iga meeskonnaliikme panus ja parendusvaldkond 3. <i>Isiksusetüüpide määramine</i> <ul style="list-style-type: none"> • Käitumiseelistused, suhtlemisbarjäärid
<p>KONFLIKTIHIRM</p> <ul style="list-style-type: none"> - igavad koosolekud - tagaselja vimm ja isiklikud rünnakud - ignoreeritakse tähtsaid kuid vastuolulisi teemasid - erinevaid arvamusi ja vaatepunkte ei arvestata - teesklus ja konflikti vältimine 	<p>KONFLIKTI KARTMATUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - elavad ja huvitavad koosolekud - kõigi ideedega arvestatakse - lahendatakse tõelised probleemid kiiresti - minimeeritakse käitumispoliitikaid - otsustava tähtsusega teemad avatud konstruktiivseks aruteluks 	<p>SOOVITUSED KONFLIKTIJUHTIMISE TÕHUSTAMISEKS</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Väljakaevamine</i> 2. <i>Reaalajas juhendamine</i> <ul style="list-style-type: none"> • Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument

<p>VÄHENE PÜHENDUMINE</p> <ul style="list-style-type: none"> - ebaselged suunad ja prioriteedid - võimalused lastakse käest - eneseusalduse puudus ja läbikukkumishirm - samad teemad ikka ja jälle - kahtlused ja ümbermõtlemised 	<p>SUUR PÜHENDUMINE</p> <ul style="list-style-type: none"> - selged suunad ja prioriteedid - kogu meeskond tegutseb ühiste huvide nimel - õpitakse vigadest liigutakse edasi kõhkluseta - muudetakse suunda kõhkluste või süütundeta 	<p>SOOVITUSED PÜHENDUMUSE SUURENDAMISEKS</p> <p><i>Sõnumi ühtlustamine</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lepitakse kokku, millised ostused jäävad konfidentsiaalseks ja millised tuleb kiiresti ja laialdaselt edastada <p><i>Tähtajad</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Otsuste vastuvõtmiste tähtajad <p><i>Ettenägematud asjaolud ja halvima võimaliku stsenaariumi analüüs</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartuste vähendamiseks <p><i>Madala riskiga otsustamise teraapia</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mõistmaks, et otsuse kvaliteet on tegelikult parem kui arvatud
<p>KOHUSTAMISE VÄLTIMINE</p> <ul style="list-style-type: none"> - pahameel rühmakaaslaste suhtes, kelle sooritusstandardid on teistsugused - keskpärasuse eelistamine - ei peeta kinni tähtaegadest ega olulistest otsustest - liigne koormus meeskonnajuhile 	<p>ÜKSTEISE KOHUSTAMINE</p> <ul style="list-style-type: none"> - kehvade tulemustega rühmakaaslastel tunnevad survet arenemiseks - võimalikud probleemid kohe arutlusel - tuntakse huvi üksteise hoiakute vastu - vastastikune austus ja kõrged standardid - liigse bürokraatia vältimine 	<p>SOOVITUSED PÜHENDUMUSE SUURENDAMISEKS</p> <p><i>Eesmärkide ja standardite avalikustamine</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Avalik ja täpne info kõigile lugemiseks <p><i>Lihtne ja regulaarne protsessi ülevaade</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tugistruktuur meeskonna liikmete tegevuse või saavutuste tagasiside andmiseks/saamiseks <p><i>Meeskondlikud preemiad</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kohustamise kultuur
<p>TULEMUSTELE EI KESKENDUTA</p> <ul style="list-style-type: none"> - seisak, võimetus kasvada - saavutustele orienteeritud töötajad lahkuvad - isiklik karjäär ja eesmärgid esikohal - killustumine ja häiritus 	<p>KESKENDUTAKSE TULEMUSTELE</p> <ul style="list-style-type: none"> - edu nauditakse, ebaedu üle kurvastatakse - saadakse kasu üksikisikutest, kes ohjavad oma isiklike huvide nimel meeskonna huvide nimel - tulemustele orienteeritud töötajad jäävad tööle - välditakse killustumist ja häiritust 	<p>SOOVITUSED PAREMATE TULEMUSTE SAAVUTAMISEKS</p> <p><i>Eesmärkide avalikustamine</i></p>

Allikas: Lencioni, P. (2002) Viis põhjust, miks meeskonnad ei toimi. Tõlge eesti keelde © Eve Rütel ja Kirjastus Pegasus 2008

3. detsembril 2008 toimus Elva koolis õpetajate meeskonnatöö õpituba, milles esinesid ettekannetega **Merike Allik, Maiu Juurik, Eva Ojakivi ja Triin Lingiene**. Õpitoast võttis osa 19 õpetajat ning üheskoos otsiti vastuseid küsimustele, milline on Elva kooli õpetajate ja juhtkonna meeskonnatöövalmidus ning miks, kuidas ja millises suunas tuleks meeskonnatööd edasi arendada?

MEESKONDLIKKUS ELVA GÜMNAASIUMIS

Meie kollektiivi kuuluvad rõõmsameelsed abivalmis optimistlikud stabiilsed töökad ja ausad õpetajad, keda iseloomustab suur pühendumus, kogemus ja vilumus. Meid rõõmustab suhteliselt hea kord koolis, tugev keskmine õppeedukus ja tublimate õpilaste väljapaistvad saavutused. Meie jaoks on väga oluline kooli hea käekäik ning me tunneme uhkust oma kuulsate vilistlaste üle.

Teisalt ei kipu me väga oma kolleegide käekäigu vastu huvi tundma. Me ei armasta üksteise tundide küllastamist ega tagasiside andmist, sest kardame, et võime tahtmata kedagi solvata. Samuti oleme pigem ettevaatlikud uute ideede väljapakkumisel või initsiatiivi ülesnäitamisel. Küllap on see tingitud meie seesmisest ebakindlusest või ka eelnevalt kogetud negatiivsest vastukajast.

Mõnikord tunneme end väga emotsionaalsete ja kergesti haavatavatena, sest tundub, et meie pingutustest hoolimata jäävad paljud meie jaoks olulised probleemid lahendamata. Samas on olukordi, kus me tõesti soovime, et meid rahule jäetaks, sest meie töökoormus on niigi väga suur. Nii suhtume me uuendustesse pigem umbusuga, kuna see nõuab süvenemist ja aega (mida meil pole).

Mis puutub meeskonnatöösse, siis meil pole midagi üheskoos tegutsemise vastu, aga me pole veel kindlad, millises vormis seda teha. Küllap võiks koostöö erinevaid vorme rohkem katsetada ja parandada ka koolisest info liikumist. Kindlasti töötab meie puhul paremini seesmine innustus ja julgustus kui väline sund. Me tahame tunda, et oleme koolile vajalikud ja meeskonnatööd vajaksime eelkõige oma professionaalse arengu toetamiseks.

Allikas: õpetajate poolt antud hinnang (*Kuu mõtlemismütsi* meetodil) Elva kooli kollektiivile kui meeskonnale 3. detsembril 2008 toimunud õpitoas

Värskas töögrupp

2009. aasta veebruaris toimus kooli kollektiivi väljasõit Värskasse, kus meie peamiseks eesmärgiks oli meeskonnatöö oskuste arendamine. Värskas pandi alus ka uuele kooliarendusmeeskonnale, kelle eesmärgiks on aidata Elva gümnaasiumil parendada oma tegevust sellistel aladel nagu ühistegevused, rahastamine, eetika ja väärtuskasvatus, ühised reeglid ja tõekspidamised, tugistruktuurid ning koostöö lapsevanematega.

PARTNERKOOLOIDE MEESKONNATÖÖ NÄITEID

MANSFELD-SCHULE

Meeskonnatöö peamiseks eesmärgiks on koolitöötajate vaimse ja füüsilise tervise eest hoolitsemine

Meeskonnatööst võtab ose kogu kollektiiv:

- klassimeeskonnad
- aastameeskonnad
- tugigrupid õpilaste ja nende vanemate individuaalseks nõustamiseks
- arendusgrupp
- koostöö teiste koolidega

Meeskonnas tegutsetakse ka vabal ajal, näiteks sünnipäevi tähistades, uusi kolleege vastu võttes, ühiseid saavutusi pühitsedes.

Üheks viimase aja meeldejäavamaks kogemuseks oli koolimaja seinte ühine värvimine.

ZESPÓL SZKÓL W LIBIAŻU

Meeskonnatöö peamiseks eesmärgiks on ühtekuuluvustunde tugevdamine

Õppimine mitte ainult teadmiste omandamise vaid ka üheskoos tegutsemise kaudu:

- aineõpetajate meeskonnad
- klassijuhatajate meeskonnad
- kooli propageerimise meeskond
- Euroopa projektide meeskond
- õpetajate tugigrupp

Meeskonnavaimu aitavad tugevdada ühised väljasõidud, nimepäevad, jõulud, heategevusüritused koos õpilastega

ALMÅSGYMNASIET

Meeskonnatöö peamiseks eesmärgiks on õpetajate ja õpilaste vaimne, emotsionaalne ja füüsiline heaolu. Õpetajad töötavad meeskondades kahes programmis: "The Child and Recreation Program" (paindlik individuaalne õpetamine) ja "Student Health" (positiivse õpikeskkonna loomine)

Meeskondlikkust toetav õhkkond on seotud enseshindamise, abi pakkumise ja vastuvõtmise, motivatsiooni ja ühtehoidva suhtumisega. Tähtis on, et meeskonna siseselt jagatakse rollid vastavalt tugevustele. Meeles tasub pidada ka tõsiasja, et ühtehoidev õpetajate meeskond innustab õpilasi. Seda enam, et koostööskust ja -valmidust peetakse tänapäeva tööturul ülioluliseks.

PROJEKTIPARTNERID MEESKONNATÖÖST...

MEIE ARVAME ET...

... meeskonnatöö on valik. See on strateegiline otsus. Mõistame, et grupp inimesi ei ole veel kaugelki meeskond. Kui grupp tahab tegutseda nagu meeskond, tuleb selle nimel ka kõvasti tööd teha. Tavaliselt välditakse meeskonnatöös osalemist siis, kui seda tunnetatakse kohustusena.

Efektive meeskonna loomine nõuab suurel hulgal julgust ja distsipliini ja mitte kõik ei saa sellega hakkama. Meeskonnatöö õnnestub vaid siis, kui selleks investeeritakse piisavalt aega ja kui „mina” mõtlemiselt liigutakse edasi „meie” mõtlemisele.

Koolijuht kui meeskonnatööd soodustava keskkonna looja:

- motiveerimine
- märkamine ja tunnustamine
- ühisüritused
- mitmekesisuse pooldamine
- eksimuste lubamine

Õpetaja initsiatiiv:

- realistlikud ja saavutatavad eesmärgid
- sobiv rollijaotus: grupis *innovaatorid, pioneerid ja järgijad*
- oskus loobuda (vahet teha, millal on parem meeskonnas ja millal individuaalselt tegutseda)

Meeskonnatöö valmidus:

- lugupidamine ja paindlikkus
- keskendumine ühisele eesmärgile
- omavahelise võistluse puudumine
- konflikti lahendamise oskused

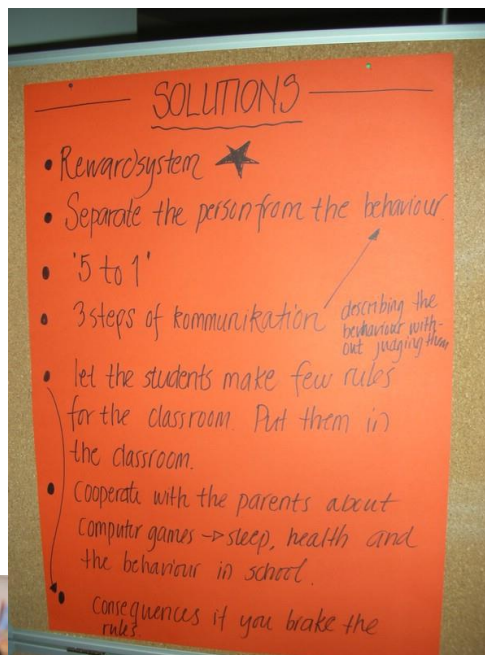
Õppimine koostöös:

- integreeritud õpe
- avatud klassid ja meeskondlik õpetamine
- erinevad koostöö ja heategevusprojektid

- **Usaldust** aitavad võita ühisüritused, huumor, ausus, julgus teha asju teisiti, julgus eksida ja seda tunnistada, lubadustest kinnipidamine ja salasepitsustest hoidumine.
- **Konfliktihirmust** aitab üle konfliktijuhtimise koolitus, jagatud vastutus ja selge ülesannete jaotus, erimeelsusi lubav õhkkond ja efektiivsed regulaarsed mõttetalgud.
- **Pühendumust** saab suurendada paindlikkuse ja sundimatuse, abi küsimise ja pakkumise, läbirääkimiste ja avatud õhkkonna abil.
- **Kohustuste** vältimine väheneb, kui püstitatakse realistlikud eesmärgid, antakse selged juhised, lubatakse teha vigu tingimusel, et neist õpitakse
- **Ükskõiksus** tulemuste osas kaob, kui toetatakse lahtiste uste poliitikat, külastatakse üksteise tunde, kogetakse kooli juhtkonna igakülgset toetust, jagatakse lahkelt kiitust ja tunnustust

TUGISTRATEEGIAD

MURE ÕPETAJA PÄRAST

MIS MEID KÕIGE ROHKEM HÄIRIB?

1. **Ühiskonna ootused:** vähene tunnustus ja prestiiž, õigused ja kohustused tasakaalust väljas, pidev otsene ja kaudne surve
2. **Õpilaste käitumine:** distsiplineerimatus, ülbe suhtumine, probleemsed kodud
3. **Lapsevanemate suhtumine:** huvi puudus, õpetajate ja kooli süüdistamine, ebareaalsed ootused
4. **Koolijuhtimine:** juhtkonna tegevus(etus), pingeline töökeskkond, suured klassid, aegunud õpetamis- ja õppevahendid
5. **Läbipõlemisoht:** ülekoormus, töö ja isiklik elu tasakaalust väljas, õpetamisoskused vajavad uuendamist, napib meeskonnatöökusi, ebakindlus tööülesannete ja tuleviku osas, õpetaja kui sotsiaaltöötaja, ühiskond ootab õpetajalt imesid

MILLIST TUGE ME OOTAME?

Juhtkonna toetus

- **KOOLIPROGRAMM** kui kõikide huvipoolte ühine platvorm.
- Meeskonnatöö
- Töötingimused
- Sõnale järgneb tegu
- Siiras tunnustus
- Emotsionaalne ja vaimne turvalisus
- Visioon
- Tööstruktuurid
- Koolisesed tugistruktuurid
- Regulaarsed arenguestlused
- Võrdsus
- Finantsid

Probleemsete õpilaste ohjamine

- **SOTSIAALPEDAGOOGI JA KOOLIPSÜHHOLOOG**
- Ka õpilane on stressis!
- Kiida rohkem, laida vähem!
- Paindlik ajakava
- Õpilane ise valib
- Eduelamus
- Tugiõpe
- Sõber toetamaks tõrjutut
- Klassikaaslased üksteise õpetajaks
- Õppimise ja käelise tegevuse oskuslik sidumine
- Heategevus

Lapsevanemate kaasamine

- ÜHINE VISIOON
- Koostöö
- Professionaalne nõustamine
- Probleemsete laste vanemad üheskoos
- Kooli poolne positiivne tagasiside
- Vanemad on kõige tähtsamad laste elus
- Ka kõige probleem-semas lapses on midagi head – leia see üles ja tunnusta!
- Professionaalne tugi-grupp õpilaste, vanemate, õpetajate aitamiseks

Õpetajate mobiliseerimine

- MEESKONNATÖÖ
- Kokkuhoidmine
- Positiivne tagasiside ja stressijuhtimine
- Suhtlusoskuste parandamine
- Väiksemad klassid
- Abiõpetajad
- Kaasaegsed õpetamis- ja õppevahendid

KOKKUVÕTTEKS

Et aidata õpilasi, tuleb kõigepealt aidata õpetajaid!

Oluline on nii kooli missioon ja visioon kui koolikultuur tervikuna.

Lisaks koolitöö vormilisele poolele tuleb mõelda ka selle sisulisele küljele, justkui küsides, et kas meie elu muutub sellest paremaks, turvalisemaks, õnnelikumaks?

Allikas: Partnerkoolide kontseptsioon, 2007

ÕPILASTE KÄITUMISPROBLEEMID JA ÕPIRASKUSED

SOTSIAALSETE JA EMOTSIONAALSETE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASED

Väga paljud koolid maailmas puutuvad tänapäeval kokku õpilastega, kes ei pea lugu oma klassikaaslastest ja õpetajatest, ning kes halvendavad oluliselt kogu õpikeskkonda.

Mitterahuldaval käitumisel on mitmeid põhjuseid. Üheks põhjustest on aga tõdemus, et side kooli, ühiskonna ja perekonna vahel on järjest nõrgenenud. Selle tulemusel võivad noorukid kogeda märkimisväärseid probleeme emotsionaalses, sotsiaalses ja intellektuaalses arengus.

Emotsionaalsed ja sotsiaalsed erivajadused väljenduvad erinevate õpilaste puhul erineval viisil; näiteks hüperaktiivsus, keskendumisraskused, vähesed või puuduvad sotsiaalsed oskused, agressiivsus ja tõrjutus. Enamasti on emotsionaalsed ja sotsiaalsed erivajadused otseselt seotud (madala) õppeedukusega. Ainuüksi käitumisreeglid ja sisekorraeeskirjad probleemi ei lahenda.

MIDA SAAVAD KOOLID ETTE VÕTTA?

1. **Eestvedamine:** kooli juhtkond teeb head koostööd, toetudes kooli väärtustele, eetosele ja püüdlustele.
2. **Jagatud väärtused:** kooli juhtkond ja õpetajad seisavad ühiselt kooli väärtuste eest ja tagavad, et nende väärtuste järgi joondutakse ka igapäeva koolitöös.
3. **Käitumispoliitika ja -praktika:** kool praktiseerib kindlat ja hästi jälgitavat käitumispoliitikat, kus on arvestatud ka probleemsete õpilastega.
4. **Emotsionaalsete ja sotsiaalsete erivajadustega arvestamine:** kooli juhtkond ja õpetajad mõistavad emotsionaalsete ja sotsiaalsete erivajaduste loomust ja avaldumisvormi ning oskavad neid eristada "tavalisest" halvast käitumisest või lühiajalisest emotsionaalsest pingest.
5. **Õpetamisoskused ja õppekava:** kuigi tõhus emotsionaalsete ja sotsiaalsete erivajadustega õpilaste õpetamine ei erine tavaõpilaste õpetamisest kuigi palju, tasub julgustada probleemseid õpilasi oma käitumist analüüsima ja anda neile kohandatud õppeülesandeid.

VÕRDSSED VÕIMALUSED KÕIGILE – KAS VÕIMALIK?

- Hariduslik võrdsus soodustab õpilaste iseseisvat oma tulevikuga seotud otsuste vastuvõtmist, arendab nende sotsiaalseid oskusi, tõstab nende tööjõuväärtust ja parandab nende elukvaliteeti.
- Siiski sõltub tasakaal konkurentsivõime tugevdamisele orienteeritud ja kaasavate koolide vahel otseselt valitsusest ja riigiti võib see üsna suurelt erineda. Ametlikes tekstides räägitakse hariduslikust võrdsusest peamiselt siis, kui peetakse silmas sotsiaalmajanduslikes raskustes olevate perede lapsi.
- Meie arvates tuleb võrdseid võimalusi alati käsitleda konkreetse õpilase vajadustest lähtuvalt, kusjuures suurt tähelepanu tuleb pöörata nii heale suhtlusele kui tahtele õpilast mõista.
- Õpetajad, kes on traditsiooniliselt töötanud üksinda, peavad õppima tegema koostööd teiste õpetajatega. Õpetajate endi huvides on oma probleemidest avameelselt rääkida ja üheskoos praktilisi lahendusi leida.
- Õpetajad peavad tundma iga õpilast. Tahes-tahtmata võtavad õpilased oma õpetajatest eeskuju. Sestap peaksid õpetajad käituma kui laevakaptenid, kes teavad täpselt, kuhu nende laevad teel on.
- Õpilastele tuleb anda õpiülesandeid vastavalt nende akadeemilisele võimekusele ja neid tuleb ka erinevalt hinnata.
- Arvestades õpilaste erinevate vajaduste, võimete ja huvidega peaksid koolid palkama palju rohkem õpetajaid, et pöörata eraldi tähelepanu igale õpilasele.
- Õpetajad peaksid suhtuma lapsevanematesse kui oma lapse (laste) „ekspertidesse”. Seega jääb kooli ja kodu koostöö üheks tähtsamaks edufaktoriks.
- Paljude maade koolisüsteemid ei toeta võrdseid hariduslikke võimalusi. Tihti on küsimus ka ajas, õpetaja pädevuses, rahas, kaadris, töövahendites, õppehoonete kvaliteedis või lapsevanemate ebarealistlikes ootustes.

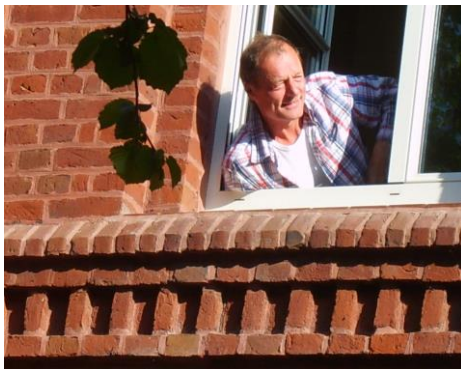
Allikas: Partnerkoolide kontseptsioon, 2006

MEIE KOGEMUSED

Halval käitumisel on alati kindlad põhjused

Kui õpilased käituvad halvasti, peavad õpetajad alati püüdma välja selgitada, mis seda põhjustab. Probleemi märkamata jätmine ei lase sel iseenesest ära kaduda, üsna vastupidi – see kasvab veel suuremaks. Sestap on väga tähtis, et õpeta ja õpilane (õpilased) lahendavad probleemi üheskoos. Kõige paremini töötavad nn. mina-võidan-ja-sina-võidad kokkulepped.

Õpetaja pädevus

Esiteks on tähtis, et tunniplaanis oleks planeeritud ka selline aeg, kus õpetaja ja õpilased saavad üksteisega oma mõtteid jagada. Teiseks oleneb väga palju õpetaja kogemusest, oskustest ja töövahenditest. Kolmandaks võiks mõnikord jagada klassi kahte rühma: need, kes tahavad õppida ja need, kes ei taha. Vähesese õpihuviga õppuritele tuleks sel puhul pakkuda alternatiivseid õpitegevusi. Neljandaks peab kool edendama null-tolerantsi koolikiusamise ja verbaalse ahistamise suhtes.

Suhtlemine

Õpetaja ei pea õpilasega vastanduma. Erinevate suhtlemisvormide hulgast tuleb vaid välja valida need, millest saavad võrdselt kasu nii õpilased kui õpetajad. Sõbralikkus ja arusaav suhtumine on positiivse tulemuse aluseks. Õpetaja peab õppima oma õpilasi tõesti "nägema" ja "kuulma". Aeg-ajalt võiks oma õpilastelt küsida, kuidas nad ennast tunnevad või mida nad igatsevad. Ükskõik milles ka asi oleks, õpetaja peaks alati kinnitama, et ta soovib õpilasele vaid head.

Kõik saab alguse kodust

Üheks võimaluseks probleemsete õpilaste abistamisel on nende vanemate harimine. Selleks sobivad näiteks arenguveestlused, ümarlauanõupidamised või jutuajamised hoolekogus. Lapsevanemate ja kooli vaheliste kontaktide loomist ja hoidmist on raske üle hinnata.

Iga teol on oma tagajärg

Halvale käitumisele tuleb koheselt reageerida. Mõnikord sobib probleemsete õpilaste saatmine tasandusklassi, teinekord piisab vaid kohtade vahetamisest klassiruumis. Aeg-ajalt tasub rahututele anda ka ebatavalisi ülesandeid.

Piits ja präänik

Õpilasi võib motiveerida erineval viisil: lihtsad või kombineeritud ülesanded, mis on ühtlasi pingutust nõudvad ja lahendatavad; erinevad rühmatööd; erinevad õppetöövälised tegevused kooli hüvanguks

MEIE KOGEMUSED

- Individuaalsed õppekavad
- Individuaalne nõustamine
- Väiksemad ja lihtsamad ülesanded õpiraskustega õpilastele – eduelamus!
- Lühiajalised eesmärgid ja lihtsad ülesanded igaks koolipäevaks
 - Kõrgtehnoloogia kasutamine motivatsiooni ja uudishimu tõstmiseks
 - Julgusta õpilasi oma valikuid tegema ja oma otsuste eest vastutust kandma.
 - Õpilaste jagamine väiksemateks gruppideks
 - Mitteformaalse õppimise soodustamine
 - Grupitöö laialdane kasutamine
 - Varieeruva pikkusega õppetunnid
 - Väiksem kodutöö maht
 - Üksteiselt õppimine ja vastastikune õpetamine

- Rohkem aega õpitu kordamiseks ja kinnistamiseks
- Rollimängud
- Kooliülesed projektid, mis hõlmavad kogu kogukonda
- Projektid probleemsete õpilaste integreerimiseks ühiskonda.
- Informaalse (eluhariduse) õppimise toetamine
- Spordiüritused, noorteklubid
- Heategevusüritustel osalemine
- Suhtuge õpilastesse lugupidamisega
- Rohkem kiitust, vähem laitust

- Õpetajate pro-sotsiaals
- Sotsiaalpedagoogi ja koolipsühholoogi ühendamise roll
- Karjäärinõustamine
- Töötingimuste parendamine (näiteks puhtad, hubased klassiruumid)
- Koolis käimise igakülgne julgustamine
- Lihtsad, arusaadavad ja tõhusad reeglid
- Rohkem tähelepanu uute, tagasihoidlike või teistest erinevate õpilaste toetamiseks

Allikas: Valik partnerkoolide õpetajate arvamusi, 2007

VALIK MEETODEID PROBLEEMSE KÄITUMISE OHJAMISEKS

PRO-SOTSIAALSETE OSKUSTE ARENDAMINE

Pro-sotsiaalsus on antisotsiaalsuse vaste.

Antisotsiaalsuse tunneb ära vihost, vägivallast, noorukite kuritegevusest, minnalaskmismeeleolust, lootusetusest, madalast enesehinnangust, ebakindlusest, murelikkusest, ebastabiilsusest ja hüperaktiivsusest.

Antisotsiaalsed noored tunnevad tihti alaväärsust ja võimetust ning kool osutub nii mõnigi kord ainukeseks institutsiooniks, mis on võimeline aitama, toetama ja harima selliseid õnnetuid noori inimesi.

Pro-sotsiaalsus on käitumisviis, mis näitab üles **tundlikkust teiste inimeste vajaduste vastu**. Pro-sotsiaalsus tähendab seisukoha võtmist ja **tahet osaleda sotsiaalses suhtluses**.

Pro-sotsiaalsus toetab õpilaste **eduelamust** nii koolis kui kodus

Pro-sotsiaalse käitumise näitajad:

- tundlikkus
- paindlikkus
- empaatiavõime
- hoolivus
- suhtlemisoskused
- huumorimeel

Küsimustik lapsevanematele ja õpetajatele pro-sotsiaalsete oskuste mõõtmiseks

LAPSEVANEM

Kas laps:

- on empaatiline?
- abistab viga saanut?
- aitab vabatahtlikult toa(d) korda teha?
- püüab peatada vaidlust või tüli?
- pakub õdedele-vendadele abi kodutöodes?
- lohutab last, kes nutab või on endast väljas?
- aitab teisel lapsel maast asju üles korjata?
- kutsub kõrvalseisjat koos mängima?
- aitab lapsi, kes on haiged?
- kiidab vähem võimekate laste töötulemusi?

ÕPETAJA

Kas õpilane:

- näitab kaasõpilaste suhtes üles kaastunnet?
- aitab kedagi, kes on viga saanud?
- aitab koristada teiste poolt tekitatud segadust?
- üritab tülisid lõpetada?
- aitab teistel õppida?
- lohutab last, kes nutab?
- korjab üles maast olevaid asju?
- kutsub teisi õpilasi mängus osalema?
- aitab lapsi, kes on haiged?
- kiidab vähem andekaid lapsi?

KOLLEGIAALNE NÕUSTAMINE (TOETAV JA TURVALINE TAGASISIDE ÕPETAJALT-ÕPETAJALE)

Nõustamisel osalemine

Nõustamisel osalevad need õpetajad, kes soovivad koostööd tehes üksteist aidata.

Nõustamise juhtimine

Istungi viib läbi vestluse juht (edaspidi: moderaator), kes on saanud õpetajate töörühma (edaspidi: grupiliikmed) üksmeelse heakskiidu, ja kes kontrollib samaaegselt nii ajakavas püsimist kui konsultatsiooni reeglitest kinnipidamist.

Probleemse juhtumi tutvustamine

Üks õpetajatest (edaspidi: probleemi tõstataja) esitab juhtumikirjelduse ilma omapoolset hinnangut andmata. Ta selgitab juhtumiga seotud õpilas(t)e tugevaid ja nõrku külgi, eelnevaid edusamme ja tagasilööke ning toetavaid ja takistavaid tegureid nii koolisiselt kui -väliselt.

Intervjuu

Grupiliikmed püüavad probleemist rohkem aru saada esitades neutraalseid küsimusi. Näiteks:

- *Mis tüüpi käitumist sa oled tunnetanud? Kuidas sa seda käitumist tõlgendasid?* (otseküsimused)
- *Mis on sind seni kõige rohkem aidanud?* (konstruktiivsed küsimused)
- *Võrreldes...? Millistel asjaoludel...? Erinevalt esimesest abinõust...?* (Küsimused, mis võimaldavad võrdlevaid kirjeldusi)
- *Mis näitab sulle, et probleem on lahenenud?* (tulevikku suunatud hüpoteetilised küsimused)

Grupiliikmete esialgne tagasiside

Grupiliikmed jagavad käsitletava probleemse juhtumiga seotud muljeid ja tundeid, vältides kriitikat ja sildistamist.

Hüpoteesi(de) püstitamine

Grupiliikmed (v.a. probleemi tõstataja) teevad oletusi ja otsivad probleemile erinevaid lahendusi

Lahendusvariandid

Moderaator paneb kõik lahendusvariandid kirja.

Probleemi tõstataja tagasiside

Probleemi tõstataja hindab lahendusvariante enda seisukohast ja valib välja need, mis talle paremini sobivad.

Struktureerimine ja süstematiseerimine

Moderaator võtab arutelu kokku ning pöördub veelkord probleemi tõstataja poole lõpphinnangu saamiseks. Lepitakse kokku meetmetes, mida võtab ette probleemi tõstataja ise, ja meetmetes, mida võtab ette kogu grupp.

Allikas: Ursula Lessig'i ettekanne "Peer Consultation" 6. projektikohtumisel Bochumis. Kokkuvõtte tegi Triin Lingiene

VALIK MEETODEID ÕPILASTE ENESEVÄÄRIKUSE TÕSTMISEKS

LABÜRINT (the Labyrinth)

Labürinte on erinevates kultuurides kasutatud tuhandeid aastaid. Tänapäeval on labürindi meetod levinud juba paljudes USA ja Euroopa koolides. Labürint ei eksita, ta viib inimese kindlalt keskpunkti ja tagasi. Labürint aitab inimesel kontakteeruda oma sisemise minaga.

Inimene kasutab keskpunktist algpunkti jõudmiseks täpselt sama rada. Rada on üleni nähtav, mis võimaldab inimesel vaikusel käia ja sisemiselt keskenduda. Labürindi läbimine võib puhastada vaimu, rahustada neid, kes on kriisis ja lohutada neid, kes kannatavad.

Lapsed tunnevad kohustust hästi õppida, edukalt sportida, olla populaarne, osaleda koolivälistes üritustes, meeldida vanematele ja õpetajatele. Nii on stress kiire tulema. Labürint on aga vahend, mis aitab neil tempot maha võtta omakeskis mõtiskleda.

Lapsed on pärast labürindi läbimist rääkinud, et nad on rahunenud, lõdvestunud, vähem vihased ja vähem pettunud. Nad on leidnud kõndimise käigus lahenduse mõnele probleemile või saanud lähedasemaks samuti labürindi läbinud lastega. Nad on mõistnud, et maalimas on nii palju piasjasju, mille eest tasub elus tänulik olla.

Allikas: Labyrinth. Kokkuvõtte tegi Eva Ojakivi . Rohkem infot veebiaadressidel <http://www.labyrinthociety.org> ; <http://www.labyrinthresourcegroup.org> ; <http://www.lessons4living/labyrinth.htm> ; <http://www.veriditas.net>

MEIE KOGEMUSED

- Proovin kasutada seda meetodit, et saavutada hüperaktiivseid lapsi maha rahustada.
- Meetodit võib kasutada ka loomult kartlike ja ärevate õpilaste aitamiseks.
- Labürindi võib joonistada või ehitada kividest kooli õuele, aga seda võib teha ka lihtsalt paberil.
- Labürindi joonistamine sobib suurepäraselt kinesteetilistele õppuritele.
- Väga hea kunstiõpetuse tunnis tegemiseks!
- See on vaimne protsess, mis nõuab keskendumist ja lahti rääkimist.
- Ava oma meel, loo endaga kontakt, lödvestu ja rahune!
- Labürindi kasutamine vähendab vägivalda ja viha ning suurendab seesmist rahu.
- Võib-olla tasuks labürinti teha enne kontrolltööd või eksamit?
- Labürindi asemel võib kasutada ka *Mandala* meetodit, sest mõlemad kannavad sama eesmärki.
- Igatahes tasub proovimist!

Allikas: Valik partnerkoolide õpetajate arvamusi , 2008

MITTESÜÜDISTAMISE EHK TUGIGRUPI MEETOD (the *Support Group Method*)

Süsteemi on välja töötanud G. Robinson ja B. Maines, kes väidavad, et kiusamisele peab reageerima kohe. *mittesüüdistamise meetod* katsub murda tavapärasest karistusmeetodite kasutamist kiusamise korral ja selle abil püütakse mõista, kuidas kiusatav end tunneb.

Mittesüüdistamise meetod eeldab, et kiusamisjuhtumi korral räägitakse kõigepealt ohvriga ning siis moodustatakse tugirühm, millesse kuuluvad kiusatava kaaslased, passiivsed pealtvaatajad, kiusaja(d) ise(!) ja protsessi vahendaja (vastava koolituse saanud õpetaja). Kedagi süüdistamata või karistamata julgustatakse tervet gruppi võtma vastutust tekkinud olukorra eest ja sellega tegelema. Protsess koosneb neljast põhikomponendist: süüdistamise puudumine, empaatiavõime suurendamine, vastutuse jagamine ning probleemi lahendamine. Grupi siseselt jagatakse omavahel vastutus (rollid), arutatakse läbi erinevad ideed olukorra lahendamiseks ning antakse grupile aega need ideed ellu viia. Grupp koguneb uuesti mõne aja pärast, et välja selgitada, kas on toimunud muutusi paremuse suunas.

Allikas: The Support Group Method. Eesti keelse kokkuvõtte tegi Eva Ojakivi. Rohkem infot meetodi kohta saadaval veebiaadressil: http://www.uk.sagepub.com/repository/binaries/pdf/The_Support_Group_Method.pdf

MEIE KOGEMUSED

- Meetod sobib paremini noorematel õpilastele (aga mitte alati).
- Selle meetodi rakendamiseks on vaja kogunud asjatundjat.
- Kasutame seda meetodit paindlikult, vastavalt olukorrale.
- Võib-olla pole kiusajate karistamine tõesti mitte kõige parem viis probleemi lahendada?
- Meie koolidirektor kasutas seda meetodit kolmel korral – päris edukalt.
- Belgia koolides on *mittesüüdistamise meetod* laialt levinud tänu headele tulemustele koolikiusamise vähendamisel. See töötab!

Allikas: Valik partnerkoolide õpetajate arvamusi, 2008

MAAGILINE RING (i.k. the Magic Circle)

Rohkem kui 20 aastat tagasi Ameerika Ühendriikides loodud pedagoogiline meetod oma emotsioonidest ja tunnetest turvaliselt rääkimiseks

EESMÄRGID

- julgustada lapsi rääkima oma tunnetest ja mõtetest (õpiprotsessi loomuliku osana)
- pöörata suurt tähelepanu ja aktsepteerida laste poolt väljaöeldut
- luua klassis õhkkond, mis toetub koostööle, mitte võistlusele
- suunata laste energiat positiivse käitumise suunas
- toetada iga lapse eneseväärikustunnet

KOLM PÕHITEEMAT

1. **Eneseteadlikkus** (näiteks: *Fantaasia või unistus, mida ma naudin*)
2. **Teadmised ja oskused** (näiteks: *Ma õpetasin kedagi midagi tegema*)
3. **Sotsiaalne pädevus** (näiteks: *Ma tahtsin tähelepanu, aga ma ei saanud seda*)

SESSIOONI ÜLESEHITUS

- Täna räägime ...
- Sõnaõigus igaühele
- Tagasi peegeldamine
- Kokkuvõte

REEGLID

- Kõigil on võimalus rääkida, kui nad seda soovivad.
- Igaüks kuulab tähelepanelikult oma kaaslast ja austab kõneleja tundeid ning mõtteid. Vahelesegamine või vaidlemine ükskõik millises vormis ei ole lubatud.
- Igaühel on õigus jääda oma turvasooni
- Keelatud on igasugune teisi halvustav käitumine, kuna see seab ohtu kogu grupi turvatunde. (Kui solvatakse kas või üht grupiliiget, muudab see kogu grupi haavatavaks.)
- Kui grupis naerdakse, peavad kõik sellest osa saama (vastasel korral pole naljategemine piisavalt turvaline). Kui grupile meeldib olla vaikuses, siis vaikivad kõik.

ERINEVAD ÕPISTIILID

Õpistiilikks võib kõige üldisemalt nimetada seda tavapärasest või iseloomulikku viisi, kuidas õppeülesandega toimitakse. Lihtsaim viis on õpistiili siduda mälu ja mõtlemisega. On neid, kes jätavad meelde palju, kauaks ja kergesti. On neid, kes mõtlevad kiiresti, leidlikult, ülesandele keskendunult. Ja on teistsuguseid – lausa vastupidise mäletamise ja mõtlemise iseärasustega inimesi. Esimesed on head õppijad, vähemalt teoreetilises valdkonnas, teised mitte.

Õpistiil on inimesele midagi püsivat, ainuomast. Tänapäevaste uurimuste ja praktika seisukohast on õppimise viis seotud tunnetusega, mõistemoodustamise, tunde-, väärtus- ja veendumusvaldkonnaga, käitumisega jpm. Õpetaja teadlikkus oma õpilaste õpistiilidest aitab kujundada õpetamise nende jaoks efektiivseks. (E.S. Sarv)

MEIE ARUTELUD PÕHINESID ALLJÄRGNEVATEL LÄHENEMISTEL:

NEUROLINGVISTILINE PROGRAMMEERIMINE (NLP)

Visuaalne õppija

- kiire ja kärsitu
- visuaalne tervik (filmid, slaidid, graafikud, joonistused, värvid, pildid, kirjalikud juhtnöörid)
- raske kuulata loenguid
- õpitu tuleb kokku võtta visuaalselt (olulised punktid tahvlile)
- meelde jätmist vajavad faktid ja sõnad tuleb visualiseerimiseks ülesse ja/või läbi kirjutada
- mäletavad tervikut visuaalselt, nad leiavad kergesti ülesse detaile suvalises järjekorras

Auditiivne õppija

- süsteemselt põhjalik, detailne ja aeglane
- sageli jätab tekstid sõna-sõnalt meelde
- meeldib loogika ja sellel põhinevad õppeained
- infot eelistab vastu võtta kuulmise teel
- interaktiivsed loengud ja grupitööd ja õppimisprotsessis plaatide ning helilintide kuulamine
- meeldib õpetada teisi õppureid

Kinesteetiline õppija

- tahab alati kõike ise proovida ja kogeda
- otsuste vastuvõtmisel lähtub ta omist kogemust
- kogemus- ja aktiivsuspõhimõtete kasutamine
- õpib paremini kehaliselt aktiivsetes tegevustes.
- eksperimenteerimisega seotud õppimine- mudeldamine, rollimängud ja laboratoorsed tööd
- mäletab paremini seda, kuidas oli midagi teha.

VENUSE TEST

Õpilasele

Noorele inimesele on väga oluline välja selgitada, missugune on tema jaoks sobivam õppeviis. Õppimine võib olla samaaegselt nii informativne kui ka lõbus. *Venuse* projektis pakutakse õpilastele teha õpistiilide testi, mis põhineb *Kolb'i teoorial*. Seda testi tuleks vaadelda kui teadlikkuse suurendajat õppimisstiilide kohta.

Õpetajale

Õpetajale, kes tahab toetada oma õpilaste õppimisprotsessi, on väga oluline teada, miks õpilane suhtub õppeainesse just nii nagu ta seda teeb. Õpetajale on väga oluline teada, **KUIDAS** antud õpilane õpitud omandab. Õpetamisstiilide test võimaldab õpetajal kindlaks teha ka oma õpetamisstiili.

Venuse testi on võimalik sooritada interneti aadressil <http://venus.sji-herentals.be>

ÕPPIMIST MÕJUTAVAD TEGURID

1. Keskkondlikud (heli, valgus, temperatuur)
2. Emotsionaalsed (motivatsioon, püüdlikkus)
3. Sotsioloogilised (ise, paar, grupp, meeskond)
4. Füsioloogilised (aeg, liikuvus, toitumine)
5. Psühholoogilised (ajupoolkera, visuaalne, auditoorne, kinesteetiline)

MIDA ERINEVAD ÕPPIJAD ÕPETAJALT OOTAVAD?

Analüütiline õppija:

- keskendumist ülesandele ja detailidele
- informatsiooni esitlemist instruksioonide kaudu
- informatsiooni edastamist järjestatult ja organiseeritult
- hindamist detailide tundmisel põhinevate testide alusel
- õppeprotsessi omaette jäämist, mõtlemisaega

Holistiline õppija:

- keskendumist õppija isiklikele vajadustele ja tunnetele
- „suure” süsteemse pildi loomist
- kokkuvõtte esitamist
- käelist tegevust, isiklikku seost
- hindamist üldistamisvõime ja isikliku panuse alusel
- õppeprotsessis suhtlemist

MEIE KOGEMUSED ERINEVATE ÕPISTIILIDE JA TUGEVATE KÜLGEDE RÕHUTAMISEGA

- Igale õpistiilile tuleks luua oma õpi- ja töövahendid (et õpetaja ei peaks kõike ise välja mõtlema)
- Eelkõige peaksid õpilased initsiatiivi üles näitama .
- Vahelduvate õpistiilide rakendamine motiveerib õpilasi üllatavalt hästi.
- Klassis kasutan küllalt erinevaid õpetamisvahendeid, näiteks fotosid, pilte, ajatabeleid. Mõnikord näitan õpilastele filme.
- Auditiivsete õppurite tarvis kasutan heliülevõtteid ja rollimänge, kinesteetilisi õppureid motiveerin aga projektipõhise õppega (plakatite ja maakaartide valmistamine või liikumist nõudvad mängud)

- Panen õpilased lugema erinevatel eesmärkidel (üldise või spetsiifilise info saamiseks)
- Kui ma juhatan sisse uue ajaloo perioodi, siis mängin alati selle ajastu muusikat ja/või näitan pilte selle ajastu kunstitöödest.
- Annan õpilastele palju rollimänge
- Püüan iga tundi alustada mingi looga, et saada ka holistiliste õpilaste tähelepanu.

- Alustan suurest plaanist, siis loetlen punkti haaval, mida õpilased tegema hakkavad. Nii saavad analüütilised õppurid täpselt teada, mida tehakse esimesena, teisena, kolmandana...
- Iga kooliaasta alguses testime me oma õpilasi nende õpistiilide väljaselgitamiseks.
- Kui olen ära rääkinud loo alguse ja sisse juhatanud probleemi, lasen õpilastel endil leida probleemile lahenduse ja loole lõpu.

- Kuna õpistiilid põhinevad indiviidi tugevatel külgedel, siis on vajalik välja selgitada, millised on meie õpilaste tugevused. Just tugevaid külgi arendades (mitte nõrku külgi esile tuues) on õppetöös võimalik saavutada paremaid tulemusi.
- Õpilaste tugevad küljed avalduvad ilmekalt meeskondlikes ettevõtmistes.
- Kasuta klassiruumis meetodeid, mis toovad esile ka kõige ebatavalisemad tugevused.
- Tugevuste rõhutamine vähendab märkamatult ka nõrkusi

AIL

TÕHUS MÕTLEMINE

DEBONO KUUE MÕTLEMISMÜTSI MEETOD

	faktid		tunded, intuitsioon
	optimism, positiivsus		ideed, võimalused
	pessimism, negatiivsus		mõtlemisprotsess tervikuna

Selle meetodi kasutamine tagab, et:

- ühistele otsustele jõutakse palju kiiremini kui vaieldes ja vastandudes;
- tähelepanu pööratakse probleemi kõikidele tahkudele;
- sõna saab igaüks, kedagi ei jäeta mängust välja.

MEIE KOGEMUSED

- Väga hea tagasiside meetod klassitöö (grupitöö, projektide) hindamiseks
- See meetod soodustab vastastikust läbikäimist ja julgustab teisi rohkem usaldama. Kui töötatakse probleemi kallal üheskoos, aitab see tahes-tahtmata kaasa positiivse ja loominguilise õhkkonna tekkele (meeskonnavaim). See aitab ka igaühel end paremini tundma õppida.
- Kasutasime seda meetodit õppenõukogus keerulise otsuse vastuvõtmiseks.
- Pühendasime kogu õppeaasta tõhusa mõtlemise edendamisele
- Meie Belgias kasutame seda meetodit kogu aeg!
- Meisterdasime omale kuus mõtlemismütsi ja kui klassis tekib mõni probleem, siis aitavad need meil paremini näha probleemi kõiki tahke.
- Mõnikord on õpilastel raskusi faktide ja tunnete eristamisel. Seetõttu peame mõtlemismütside tehnikat rohkem harjutama.
- Väiksemate laste puhul töötab väga hästi, kui nad meisterdavad omaid ise valitud mütsid ja panevad need mõtlemistreeningu ajal pähe. Samuti on väga hea mängida mängu, kus õpilased väljendavad oma tundeid täielikus vaikuses, vaid mütside abil.
- Väga vahva tegevus (õpilased tundsid end kaasahaaratuna). Kedagi ei tõugatud eemale, kõik töötasid rõõmsasti koos. Ometi läksid neil mõnikord värvid segamini. Kriitilise mõtlemise arendamine võtab ausalt öeldes päris palju aega.

Allikas: Valik partnerkoolide õpetajate arvamusi, 2008

VÄÄRTUSKASVATUS

ÜKS LUULETUS JA MÕTTEAVALDUS, MIS MEID SÜDAMEPÕHJANI LIIGUTAS...

CHILDREN LEARN WHAT THEY LIVE

by Dorothy Law Nolte

If a child lives with **criticism**, he learns to condemn
hostility, he learns to fight
fear, he learns to be apprehensive
pity, he learns to feel sorry for himself
ridicule, he learns to be shy
jealousy, he learns to be envious
shame, he learns to feel guilty
encouragement, he learns to be confident
tolerance, he learns to be patient
praise, he learns to be appreciative
approval, he learns to like himself
recognition, he learns that it is good to have a goal
sharing, he learns generosity
honesty and fairness, he learns truth and justice
security, he learns to have inner faith
friendliness, he learns the world is a nice place to live
serenity, your child will live with peace of mind.

Allikas: : <http://www.livingvalues.net/parents/index.html>

" I am a survivor of a concentration camp. My eyes saw what no man should witness: Gas chambers built by learned engineers, children poisoned by educated physicians, infants killed by trained nurses. Women and babies shot and buried by high school and college graduates. So I am suspicious of education. My request is: Help your students become more human. Your efforts should never produce learned monsters, skilled psychopaths, educated Eichmans. Reading, writing and arithmetic are important only if they serve to make children more human..." (tundmatu autor)

Allikas: <http://liprapslament-theline.blogspot.com/2008/03/i-am-survivor-of-concentration-camp.html>

Socrates
Comenius

T.A.S.S. Teambuilding and Support Strategies
School Development Project

VÄÄRTUSED MINU ELUS

Elva kool viis 2007/2008 õppeaastal läbi õpilastööde konkursi „Väärtused minu elus”, mille peamiseks eesmärgiks oli innustada õpilasi märkama, kuidas inimesed ümberringi käituvad ja kuidas nad ise erinevates olukordades toimivad. Noortel paluti mõelda, mis neile meeldib, mida nad tahaksid muuta ja kuidas nad tahaksid tegelikult elada. Teise eesmärgina soovis kool arendada noorte suleosavust ja loomingulisust. Konkursil olid kutsutud osalema kõik, kes soovisid oma mõtteid ja tundeid väljendada kas kirjandite, jutustuste, luuletuste, joonistuste, karikatuuride, plakatite või lauludega.

Konkursi idee põhines rahvusvahelisel väärtuskasvatuse programmil *Living Values: an Educational Programme (LVEP)*, mis loodi 1976. aastal UNESCO egiidi all, ja mis põhineb maailma kõikide kontinentide haridustöötajate vabatahtlikul töö.

Programm on kättesaadav veebiaadressil

<http://www.livingvalues.net/>

Väärtuste õpetamise põhieeldused:

1. Igaüks suudab õppida ennast ja teisi vääriliselt hindama.
2. Kõikidel noortel on väärtused, mida nad kalliks peavad.
3. Väärtuspõhine ja turvaline keskkond soodustab vastastikust austust ja hoolivust.

Väärtuskasvatus arendab selliseid oskusi nagu:

- positiivne sotsiaalne suhtlemine
- (enese)kriitiline mõtlemine
- loominguline eneseväljendus
- õigete valikute tegemine

Kaasavad tegevused:

- arutlemine
- fantaseerimine ja mängimine
- kahekõne
- kunstiline väljendus
- kirjutamine

AUSUS

Aus olemine tähendab, et sõnade, tegude ja mõtete vahel pole vasturääkivusi. Enese vastu aus olemine on eeskujuks ka ümbritsevatele inimestele. Aus inimene ei kuritarvita kunagi teiste usaldust. Ausus on puhas südametunnistus nii enda kui oma kaasainimeste ees.

Aususega ei kaasne silmakirjalikkust, mis tekitab segadust ja usaldamatust. Ausa inimese sisemine ja välimine mina on ühtsed. Aus inimene räägib, mida mõtleb ja teeb, mida ütleb. Kui inimese sisemine ja välimine mina ei lähe kokku, tekitab see suhtlusbarjääre.

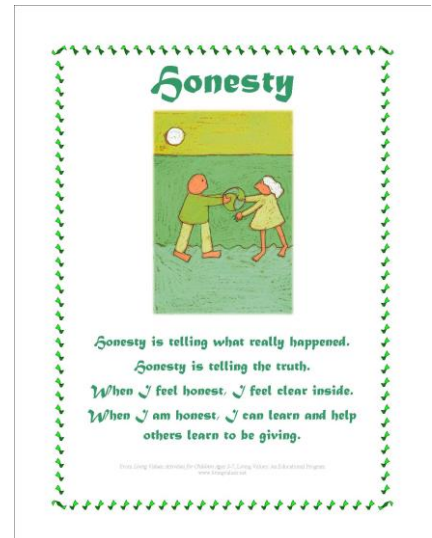
Üks kena võrdlus: isekad motiivid, peidetud eesmärgid, negatiivsed tunded ja harjumused on kui plekid elu peeglil. Ausus on kui plekieemaldaja.

Hea suhte jaoks on tarvis usaldada ja olla usaldatud. Samuti on tarvis üksteisega ausalt jagada oma tundeid. Kui suhted on ausad, on inimeste vahel lähedus. Ilma selleta pole inimsuhted ega ühiskond toimivad.

Aus inimene püüdleb ideaalse käitumiskoodeksi poole, tema otsused põhinevad õige ja vale tundmisel. Aus inimene ei suhtu oma mõtetesse, kehasse, tervisesse, aega, annetesse ja teadmistesse enesestmõistetavalt. Aus inimene hoolitseb alati, et neid varasid kasutataks õigesti. Õigesti kasutatud varad loovad ühise heaolu.

SUUNAVAIK KÜSIMISI JA ÜLESANDEID ÕPILASTELE

1. Mida võib inimsuhtes kaasa tuua ebaausus?
2. Mis Sa arvad, miks inimesed on ahned ja korrumpeerunud?
3. Kuidas käituda, kui kahetsed oma vale käitumist?
4. Kas Sa tahaksid, et su kaaslased oleksid Sinuga alati ausad?
5. Kuidas tunneksid end, kui saaksid teada, et su parim sõber on käitunud Sinu
6. suhtes ebaausalt?
7. Kas on olukordi, kus valetamine on õigustatud? Too näiteid.
8. Kas hindad oma kaaslaste saavutusi, mis on saadud ebaausal teel sama
9. kõrgelt kui ausal teel saavutatuid?

KOOSTÖÖ

Kui inimkonna saavutusi saab võrrelda mäeahelikuga, milles järsud kaljurünkad vahelduvad sügavate orgudega, siis kollektiivset eneseteostust võiks vaadelda kui kõrgeima mäetipu vallutamist mägironijate poolt. Selline ettevõtmine eeldab, et iga alpinist on retkeks professionaalselt ette valmistunud ning et ta on täis otsusekindlust ja tahtejõudu. Lisaks ei tohi meeskond unustada kaasa võtmast ohutusköit. Ohutusköis mägironijatele on kui koostöövõime kollektiivile. Koostöö kaudu on võimalik külvata turvatunnet, eneseusku ja entusiasmi. Tänu koostööle saab iga kollektiivi liige panustada vastavalt oma võimetele ja oskustele ning kõigi ühisel pingutusel on kollektiivil lootust jõuda sihile.

Koostöö ei tähenda lehmakauplemist, kus ühe võit tähendab teise kaotust. Koostöö on võimalik vaid seal, kus inimeste vahelised suhted põhinevad vastastikusel lugupidamisel ja kasul. Siirus koos suuremeelsusega muudavad koostöö kergeks ja meeldivaks kogemuseks. Koostöövalmidus külvab koostöövalmidust.

Koostöö eest peavad vastutama kõik, kuid koostöö arendamine nõuab suurel määral julgust ja seesmist jõudu. Kahjuks on kriitikatule alla sattunud tihti just need, kes koostöö eest võitlevad. Sellegi poolest tuleks alati lähtuda oma seesmistest veendumustest, mitte välisest survest. Targalt lähenedes on sallivuse, kannatlikkuse ja empaatia abil võimalik saavutada palju rohkem kui avalikult ründajatele vastu astudes.

Igaüks on võimeline andma oma panuse maailma paremaks muutmisel. Sellepärast on väga paljud maailma elanikud pühendunud rahu, julgeoleku ja sõbralike suhete arendamisele, kultuurilisi, usulisi või majanduslikke erinevusi trotsides.

SUUNAVAID KÜSIMISI JA ÜLESANDEID ÕPILASTELE

1. Milliste väärtusteta pole võimalik koostööd teha?
2. Meenuta neid juhtumeid, mil sinu koostöö kaasõpilastega sujus tõrgeteta. Meenuta ka selliseijuhtumeid, mil sinu klassikaaslased keeldusid sinuga koostööd tegemast. Kuidas sa ennast tundsid?
3. Koosta nimekiri kümnest võimalusest teistega koostööd teha.
4. Koosta tõelise koostöö reeglid.
5. Kuidas on võimalik koostööd teha oma väärtustele kindlaks jäädes?
6. Millal ei tohi (on ebaeetiline) koostööd teha?

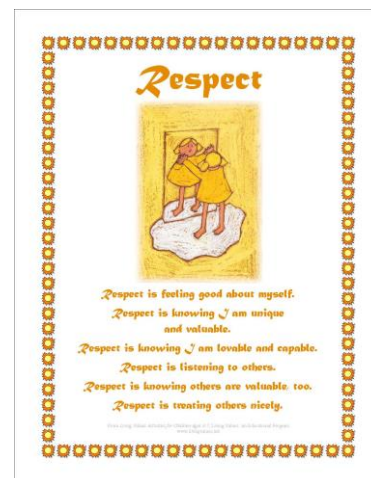
LUGUPIDAMINE

Lugupidamine algab meist endist. Lugupidamine põhineb arusaamal, et oleme kõik ainulaadsed ja teame, milleks me oleme siia ilma sündinud.

Vaevalt et see, kes iseendast lugu ei pea, suudab või oskab lugu pidada oma kaaskodanikest. Pigem kipub ta lugupidamist segi ajama väliste tegurite, näiteks raha, võimu ja kuulsusega. Selline hoiak viib aga nõiaringsini: mida rohkem välist sära, seda rohkem agressiivset heakskiidu „ära teenimist”; mida rohkem tunnustuse „kerjamist”, seda vähem eneseväärikust.

Siiras ja tõeline tunnustus sünnib lugupidavas keskkonnas, kus pööratakse tähelepanu kavatsuste, hoiakute, käitumise, mõtete, sõnade ja tegude kvaliteedile. Enesest lugupidav inimene suudab teisi inimesi kohelda õiglaselt ja ausalt, sest ta oskab hinnata nende loomupära ja individuaalsust. Vähesese eneseväärikusega inimene paistab aga silma kitsarinnalisuse ja ülbusega, rünnates kaaskodanike unikaalsust ning rikkudes nende põhiõigusi. Samas, mida rohkem üritab „ülbur” teiste üle domineerida või neile muljet avaldada, seda vähem eneseväärikust ja meelerahu talle endale alles jääb.

Lugupidamine on igaühe loomupärase väärtuse ja kaasasündinud õiguste tunnustamine nii individuaalsel kui kollektiivsel tasandil. Kõikidel rahvastel ning rahvusgruppidel on õigus olla lugupeetud sellistena nagu nad on. Kedagi ei tohi diskrimineerida kultuurilistel, rassilistel või usulistel põhjustel. Kõigil on õigus olla lugupeetud ja kõigil on kohustus teistest lugu pidada.

SUUNAVAIK KÜSIMUSI JA ÜLESANDEID ÕPILASTELE

1. Nimeta viis omadust, mida sa teistes hindad ja viis omadust, mida teised sinus hindavad. Põhjenda.
2. Mis põhjustab lugupidamatust sinu klassis, koolis, kodukohas, Eesti ühiskonnas?
3. Millised mõtted, sõnad ja teod aitavad sul säilitada eneseväärikust?
4. Millised on üksteisest lugupidamise ja lugupidamatuse märgid? Milliseid tundeid need märgid sinus tekitavad?
5. Mõnikord püüavad pahatahtlikud kaasõpilased sind süüdistada ja sind alandada. Arutle, milliseid suhtlemisviise sa võiksid kasutada, et sellisele agressioonile väärikalt ja targalt vastu astuda.
6. Mängi klassikaaslastega rollimängu mingisuguse konfliktse situatsiooni teemal. Milliseid piire peaksid mängu tegelased kehtestama, et säilitada väline rahulikkus ja seesmine väärikus solvangutele ja pingele vaatamata.

7. **Allikas:** *Living Values*. Tõlge eesti keelde: Eva Ojakivi.
Elektroniline dokument kättesaadav veebiaadressil <http://www.livingvalues.net/>

SALLIVUS

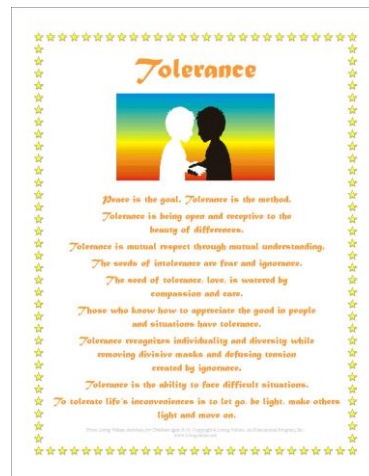
Sallivus – valmisolek lasta inimestel teha, öelda ja uskuda mida nad tahavad ilma neid kritiseerimata.

Sallivuse eesmärgiks on rahumeelne kooseksisteerimine. Sallivus tunnustab inimeste individuaalsust ja mitmekesisust ning vähendab teadmatuses tekkinud pingeid. Ta annab võimaluse avastada ja samas ka lahti saada stereotüüpidest, mida omistatakse inimestele, kes on erinevad rahvuse, religiooni või päritolu poolest. Salliv inimene arvestab kõikide inimeste omapäraga, seda läbi mõistmise ja eelarvamuste puudumise.

Esimene sallivuse õppimise koht on perekond, sest ka peres peab tihti üksteisega kohanema. Kool on teiseks õppimise kohaks. Sallivuse proovikive tuleb igapähe elus ette igal sammul. Need, kes suudavad teadlikult inimestes ja olukordades head näha, on keerukate olukordade lahendamisel edukamad.

Sallivus on sisemine tugevus, mis aitab inimesel väärti mõistmise ja raskustega silmitsi seista ja neid muuta. Enda sisse vaadates saab igaüks otsustada, mis on vale ja mis õige, mis on kasulik ja mis kahjulik, millest saab lühiajalist ja millest pikaajalist kasu.

On olukordi, kus sallivus on väga oluline. Ekstreemsetes olukordades on tihti sallivus saanud asendamatuks lahenduse leidmise võtmeks. Samas aitab sallivus hakkama saada ka igapäeva elu probleemidega. Olla salliv elu väikeste ebamugavuste suhtes tähendab lasta asjadel areneda omasoodu, olla rõõmsameelne, muuta ka teisi rõõmsameelseks ning liikuda edasi; ehk teisisõnu – teha elevandist sääsk ja sääsest veel miskit väiksemat!

SUUNAVAID KÜSIMUSI JA ÜLESANDEID ÕPILASTELE

1. Kirjelda oma tundeid, kui Sa näed, et kellelegi tehakse liiga sellepärast, et ta on teistsugune“.
2. Kirjelda oma tundeid, kui Sind on grupist välja jäetud mingisuguste „erinevuste“ pärast.
3. Missugune on suhe sallimatuse ja sõdade vahel, sallivuse ja rahu vahel?
4. Missuguseid kultuuride erinevusi ja usulisi erinevusi oskad nimetada?
5. Kas oskad päevakajaliste sündmuste hulgas märgata konflikte, mida põhjustab sallimatus?
6. Koosta endale väikeseid ettekirjutusi, kuidas olla sallivam „erinevuste“ suhtes.
7. Mida öelda ja teha, et säilitada eneseväarikus olukorras, kus Sind on sallimatult koheldud?

VASTUTUS- JA KOHusetUNNE

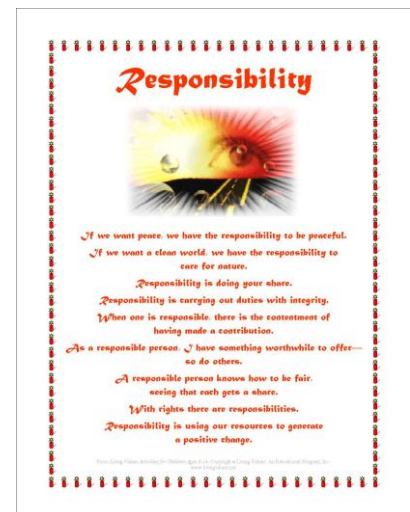
Vastutustundlik inimene täidab talle pandud kohustusi eesmärgikindlalt ning teeb seda väärikalt. Vastutustunne on aja ja vahendite selline kasutamine, mis toob maksimaalset kasu. Inimesed satuvad tänu erinevatele asjaoludele, vajadustele ja valikutele erinevatesse olukordadesse ja rollidesse. Moraalne vastutus on tunnustada nõudmisi, austada sulle antud rolli ja anda eesmärgi saavutamiseks oma parim. Isiklikku kohusetunnet tuleb elus tihti näidata nii tavalistes kui ka ootamatutes olukordades. Sotsiaalne ja globaalne vastutustunne hõlmab endas ka õiglust, inimlikkust ja inimõiguste austamist. Paljudele tundub vastutustunne koormav ning nad arvavad, et see ei käi nende kohta. Mugav on arvata, et ainult teistel on kohustused. Tavaliselt teavad sellised inimesed väga täpselt oma õigusi, kuid ei taha midagi teada oma kohustustest.

Kohusetundlik inimene jääb eesmärgile kindlaks, teab täpselt, mida on eesmärgi saavutamiseks tarvis teha. Kui kõik tuleb välja plaanitult, on lisaks tehtud tööle tulemuseks ka rahulolutunne sellest, et sai antud väärikas panus.

Tihti võib kohusetunde väljendamisel takistuseks saada inimese suur ego. Vastutustundlik inimene teab täpselt, millal näiteks koostöö korral anda vastutamine üle kellelegi teisele. Kohusetundlikkus on koostöö teistega. Liigne kohusetundlikkus võib omakorda viia muretsemise, kahtluste ja hirmuni. See omakorda hakkab mõjutama otsuste vastuvõtmist ning tagajärjed võivad olla kurvad. Üks õppimise meetodeid on jälgida nende inimeste tegemisi, keda me austame ning kellel on kohustus olla eeskujuks. Eriti raske vastutuskoozem eeskujuna on lapsevanematel, õpetajatel, usuliidritel, poliitikutel ja kuulsustel. Nemed kujundavad ühiskonna olemust.

SUUNAVAIK KÜSIMUSI JA ÜLESANDEID ÕPILASTELE

1. Missugused on perekonnaliikmete kohustused Teie kodus? Kas näed erinevusi teiste
2. peredega?
3. Kuidas õpivad lapsed kohusetunnet?
4. Kuidas Sina tulevase lapsevanemana õpetaksid oma lastele kohusetunnet?
5. Kuidas tunned end, kui keegi on käitunud vastutustundetult?

Allikas: *Living Values*. Tõlge eesti keelde: Eva Ojakivi.

Elektroniline dokument kättesaadav veebiaadressil <http://www.livingvalues.net/>

ÜHTSUS

Ühtsus põhineb jagatud visioonil, südames kantud lootusel, omakasupüüdmatul eesmärgil ja ühise eesmärgi nimel tehtud jõupingutusel. Ühtsus annab jõudu ning julgust korda saata võimatuina näivaid tegusid. Kui ühtsusele lisandub veel otsusekindlus ja pühendumus, muutub ka kõige keerulisem ülesanne kergesti täidetavaks. Ühtsuses austatakse üksteist tingimusteta.

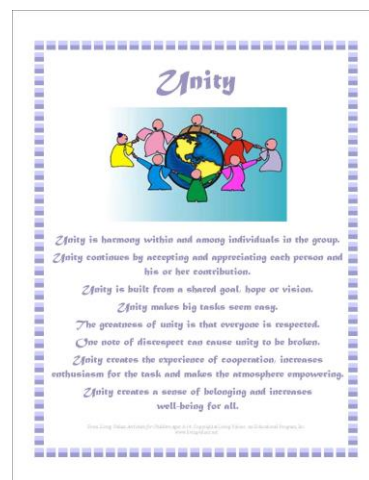
Samas ei saavuta ükski organisatsioon tõelist ühtsust, kui selle liikmed ei suuda harmooniliselt koos eksisteerida. Samuti on tähtis, et taskaal mõtete, sõnade ja tegude vahel valitseks organisatsiooni iga liikme sisemuses.

Ühtsust on väga kerge lõhkuda. Selleks piisab vaid ühest lugupidamatust sõnast või teost. Lähtumine egoistlikest motiividest ja kaaslaste ebakonstruktiivne kritiseerimine, alavääristamine või kadestamine on tõeliseks ohuks organisatsiooni liikmete vahelisele sünergiale. Mõnikord võivad ka pealtnäha süütud vahejuhtumid põhjustada pahameelt, agressiivsust ja vägivalda, mille tulemusel laguneb seni ühte hoidnud kollektiiv väikesteks gruppideks, kes siis igal võimalusel üksteisele kõikaid kodaratesse loobivad.

Igaüks tahab tunda, et ta kuulub kuhugi, et ta on teiste poolt omaks võetud, sest keegi ei taha jääda isolatsiooni. Inimesed peavad kohtuma, sest vaid nii on võimalik üksteist tundma õppida, mõista ja aidata. Maailma ühtsus algab individuaalse teadlikkuse tasandilt. Sel eesmärgil tuleb konfliktsele mõtteviisile eelistada positiivset ellusuhtumist.

SUUNAVAID KÜSIMUSI JA ÜLESANDEID ÕPILASTELE

1. Arutlega ühtsustunde üldiste kontseptsioonide üle ja uurige lähemalt loomade elu, kes peavad ellu jäämise nimel elama suures ühtsuses. Mida võiksid loomad inimestele õpetada?
2. Koostage ja viige ellu projekt oma klassiga, kus te kantuna tõelisest ühtsusest võitlete mingi pahe vastu koolis.
3. Kuidas aitavad üksteisest lugupidamine ja suhtlusoskused luua ühtsust teie klassis? Maailge üheskoos üks pilt, kus igal õpilasel on kanda oma kindel osa.
4. Milliseid võimeid ja oskusi ühtsuse loomiseks tarvis läheb. Kuidas on võimalik ületada takistusi ühtsuse loomisel?

KONKURSI TULEMUSED

I ja II kooliastme parimad

Kirjalikud tööd

Sander Rammo, 2.b	“Ausus”
Ürgen Sõukand, 2.b	“Koostöö”
Tanel Tark, 4.c	“Luuletus lugupidamisest”
Matis Ottan, 4.c	“Meeskonnatöö” (EN)
Elli Marie Tragel, 6.b	“Mina aususest”
Carmen Isop, 6.b	“Suur vale”
Kristi Koppel, 6.c	“Lugupidamine”

Kunstilised tööd

- 2.b klassi ühistöö
- Urmo Schults-Kopp, 3.c
- Hanna-Grete Luik, 4.c
- Cevin Anders Siim, Alari Pennar, Karl-Kristopher Tigane, Martin Aidla, 4.c
- Kristin Tobber, 4.c
- Ave Vister ja Kristiina Vink, 5.b
- Elise Ustav, 5.b
- Pille Meipalu ja Gloria Saarna, 6.b

III kooliastme ja gümnaasiumiastme parimad

Kirjalikud tööd

Heleri Kärp, 7.d	“Ausus” (EN)
Karoline Roosipuu, 7.d	“Sallivus” (EN)
Svea Kaseorg, 8.c	“Kas kõik inimesed peavad
Roberta Liinar, 8.d	“Läbi raskuste tähtede pool
Liis Ülper, 9.a	“Austus, sallivus ja ühtsus”
Elis Ruus, 9.b	“Minu perekond” (DE)
Liisa Jõgi, 11.a	“Harilik või haruldane”
Anette Viljar, 12.a	“Koostöö”

Kunstilised tööd

- Louise Injarabian, 9.d
- Eneli Õigus, 7.d
- Getter Lipp, 8.c
- Kaarel Tinn, 8.d
- Ville Sock, 10.a
- Anna-Mai Rajandu, 10.b
- Merilyn Möttus, 10.b
- Mathias Möttus, 11.a
- Kristiina Ritso, 12.a

Socrates
Comenius

T.A.S.S. Teambuilding and Support Strategies
School Development Project

SUUR TÄNU KONKURSIL OSALENUD ÕPILASI JUHENDANUD ÕPETAJATELE!

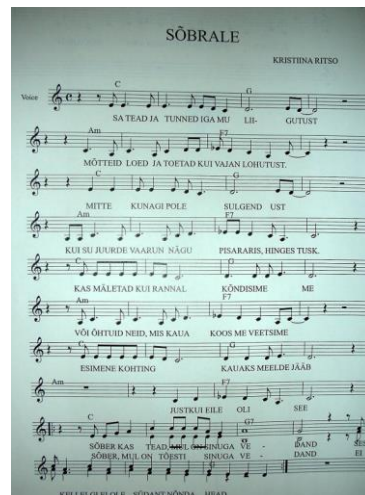
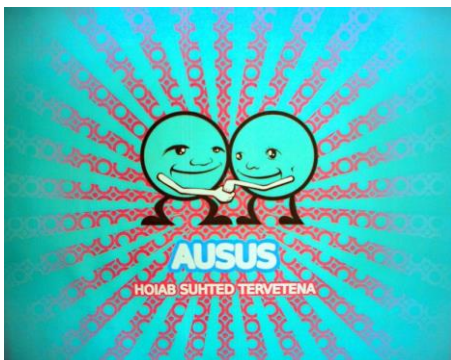
Merike Allik
Anne Jaama
Maiu Juurik
Aigi Kapten
Hilve Kivipõld
Katrin Lastik
Mare Lillak

Eva Ojakivi
Jelena Pert
Tiiu Ruus
Helle Saue
Mari-Liis Tosmin
Eve Vaigu

SUUR TÄNU VÕISTLUSTÖÖDE HINDAJATELE!

Õpetajad
Ülo Haljasorg
Matti Kangor
Saskia Kangro
Anne Koppel
Reet Kotkas
Revo Lastik
Kaja Lepik
Malle Luik
Sirle Mällo

Õpilased
Lenne Kontor
Kristiina Ots
Kaisa Viljar
Kälver Kilvits
Grete Vomm

PROJEKTIPARTNERID VÄÄRTUSKASVATUSEST...

Õeldakse, et teadmisi on kolme tüüpi: „*Ma tean, et...*”, „*Ma tean, kuidas ...*” ja „*Ma toimin nii nagu ma tean...*” Kogenud pedagoogide arvates loeb väärtuste kasvatamisel vaid viimane ja seepärast peavad täiskasvanud, kui nad tahavad, et nende lapsed näitaksid üles kõrget moraali, iseendast alustama. Teisi sõnu, kui meie, täiskasvanud, ise eetiliselt ei käitu, jäävad kõik üllad ideed, manitsused, reeglid ja kavatsused vaid tühipaljaks sõnakõlksuks!

Meie usume, et lapsi tuleb võtta sellistena nagu nad on ja eelkõige tunnustada kõike head, mis neis on. Samuti eeldame, et hea suhtlemise kaudu on õpetaja võimuses mõjutada ka halvasti käituvat õpilast. Õpetaja esmaseks ülesandeks on olla noortele eeskujuks. Ja kuigi noortele tasub aeg-ajalt anda rohkem vabadust ja valikuvõimalusi, on siiski õpetaja see, kelle sõna ja tegu peale peab jääma.

KÕNELDES AUSUSEST:

- Ausus on demokraatlik väärtus.
- Ära kunagi mõista hukka või karista õpilast, kes on aus!
- Hea on olla otsekohene, aga kindlasti tuleb õppida, kuidas olla aus ilma teiste tundeid solvamata.
- Püüa mõista ja anda positiivset tagasisidet isegi siis, kui õpilane on teinud midagi halvasti.
- Anna õpilasele alati uus võimalus, AGA, ebaausust ei tohi kunagi lubada!

KÕNELDES KOOSTÖÖST:

- Koostööd saab ja peab õppima ning alustada tuleb juba varajases lapsepõlves.
- Koostöövõime on üks tähtsamatest osakustest kaasaegsel tööturul
- Koostöö tähendab tahet jagada eesmärke ja vastutust.
- Koostöö tähendab ka enesekindlust ja professionaalsust.
- Koostöö kaudu avaneb rohkem võimalusi ja valikuid, aga see nõuab ka rohkem reegleid ja kokkuleppeid.

KÕNELDES ÜHTSUSEST:

- Ühtsus on emotsionaalne väärtus, mis tähendab üksteise hoidmist ja üksteise eest seismist.
- Ühtsus on õhkkond, mille nimel tuleb vaeva näha iga päev.
- Koolijuhi rolli ühtsuse loomisel on raske üle hinnata.
- Ühtsus on kooli mõtteviisi ja identiteedi küsimus.
-

KÕNELDES SALLIVUSEST:

- Sallivus kui sotsiaalne väärtus on õpitav ja see väljendub harjumuspäratu ja teistsuguse aktsepteerimises.
- Sallivuse lävi on riigiti ja rahvusesti küllalt erinev.
- AGA, sallivus lõpeb seal, kus keegi saab haiget!

Socrates
Comenius

T.A.S.S. Teambuilding and Support Strategies
School Development Project

LÕPETUSEKS

Kuidas meil läks? Kas me suutsime saavutada kõik eesmärgid, mis me olime endale püstitanud? Kas me kahetseme midagi või teeksime teine kord midagi hoopis teistmoodi? Kui paljud meist on huvitatud ka järgmistest projektidest osa võtma? 2009. aasta maikuu viisime läbi ulatusliku lõppküsitluse, millele vastas kokku 42 projektitöös osalenud õpetajat.

98% vastanutest väitis, et projekti käigus tutvuti uuendusmeelsete pedagoogiliste lähenemistega. Vaid veidi vähem õpetajaid nõustus, et nad olid tundma õppinud alternatiivseid õpetamismeetodeid ja kinnitas, et nad olid igapäevatoos järgi proovinud erisuguseid õpilaste juhtimise tehnikaid. 88% vastanutest olid teadvustanud õpetajate meeskonnatöö häid ja halbu külgi ning nad olid püüdnud paranda oma meeskonnatöö oskusi.. Väga kõrgelt hinnati mitteformaalseid meeskonnavaimu tõstvaid tegevusi (näiteks uute osalejate tutvustamine, kultuuriürituste ühiskülastused, ühine söögivalmistamine jne.). Oluliseks peeti ka rahvusvahelistes töögruppides osalemist ja kultuuridevahelise suhtlemise kogemust.

Projekti üheks kõrvalteemaks kujunes väärtuskasvatus ja sel puhul nõustus 95% vastanutest, et õpetajad on õpilastele kõige otsemaks eeskujuks selliste väärtuste nagu ausus, koostöö, lugupidamine, vastutustunne, sallivus ja ühtsus propageerimisel. Kõik nõustusid, et õpetajad tegelevad väärtuskasvatusega iga päev, ja et väärtusi saab õpetada ainult tegude, mitte sõnade abil.

Mis puutub projekti teadvustamisse otseselt projektitöös mitte osalenud õpetajate hulgas, siis arvati, et pigem oli see positiivne. Väga selgelt tuli esile ka tõsiasi, et peaaegu kõik projektiga seotud õpetajad väljendasid lootust järgmistes sarnastes ettevõtmistes osaleda. Põhjenduseks toodi rahvusvahelise koostöö tähelepanuväärne mõju professionaalsele arengule, keeleoskusele ja meeskonnatöö valmidusele. Kindlasti pakkus projektis osalemine ka vaheldust argipäeva ja soosis pikaajaliste sõprussuhete teket erinevate maade kolleegide vahel.

Kõik partnerid võtsid projektitööst võrdselt osa ja motivatsioon oli ühtlaselt kõrge. Projektkohtumised möödusid soojas ja sõbralikus õhkkonnas ning need olid hästi tasakaalustatud ja vaheldusrikkad. Lõpetuseks nõustusid kõik küsitlusele vastanud, et hariduskoostöö toetamine on üks kõige õnnestunumaid Euroopa Liidu poliitikaid – tuleb ju Euroopa rahvaste üksteise mõistmise suurendamist alustada noortest ja haridusasutustel on siin väga suur vastutus kanda.

Projektipartnerite nimel

Triin Lingiene

Comeniuse kooliarendlusliku projekti „Meeskonnatöö ja tugistrateegiad” koordinaator

30. septembril 2009